

twee ontwerpbesluiten en een ontwerp Actieplan duurzaam pesticidengebruik

Voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot
wijziging van de besluiten van 27 maart 1985

Voorontwerp van besluit houdende nadere regels
inzake duurzaam gebruik van pesticiden in het
Vlaamse Gewest voor niet-land- en
tuinbouwactiviteiten en de opmaak van het Vlaams
Actieplan Duurzaam Pesticidengebruik

Datum van goedkeuring	25 oktober 2012
Volgnummer	2012 74
Coördinator + e-mailadres	Dirk Uyttendaele, dirk.uyttendaele@minaraad.be
Co-auteur + e-mailadres	Kris Van Nieuwenhove, kris.vannieuwenhove@lv.vlaanderen.be
Co-auteur + e-mailadres	Annick Lamote, alamote@serv.be

Inhoud	
Krachtlijnen	3
Procesbeschrijving	5
Dossierbeschrijving	6
1.1 Duurzaam gebruik pesticiden	6
1.2 Reglementering pesticidengebruik	6
1.3 Het ontwerp Actieplan duurzaam gebruik pesticiden.....	7
2 Aanbevelingen	9
2.1 Opvolging van het advies over het ontwerpdecreet duurzaam pesticidengebruik	9
2.2 Aanbevelingen m.b.t. duurzaam pesticidengebruik	12
2.3 Aanbevelingen m.b.t. de reglementering van het pesticidengebruik	15
2.4 Aanbevelingen m.b.t. het ontwerp actieplan.....	17
Algemene conclusie	20
Referentielijst	21

Krachtlijnen

Na het gezamenlijke advies over het Pesticidendecreet leggen Minaraad, SALV en SERV nu een gezamenlijk advies voor als antwoord op drie adviesvragen van Vlaams Minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur Joke Schauvliege over twee besluiten en één actieplan in het kader van het pesticidenbeleid.

In een eerste luik bekijken de Raden – voor zover dat relevant is voor het nieuwe advies - in hoeverre gevolg is gegeven aan hun advies over het Pesticidendecreet. Deze evaluatie toont positieve maar ook minder gunstige aspecten. Deze laatste komen daarom aan bod in de navolgende delen van het advies.

Omtrent het ontwerp besluit duurzaam pesticidengebruik voor niet-land- en tuinbouw en voor de opmaak van het actieplan, stellen de Raden vast dat de prioriteitsvolgorde voor het (niet) gebruiken van pesticiden niet helemaal spoort met het decreet. Dit zet zich ook door in het ontwerp actieplan. Het verschil dat gemaakt wordt tussen zes terreintypes en vooral vier subterreintypes is onvoldoende duidelijk. Voor de subterreintypes die betreden worden door het groot publiek of door kwetsbare groepen is de aanpak verschillend naargelang het subterreintype. De Raden stellen vast dat het verschil tussen de onderscheiden subterreintypes niet altijd even duidelijk is. Daarom vragen de Raden een evaluatie van die opdeling tegen het einde van de termijn van het actieplan. De verplichting pesticidentoets moet uitgebreid worden van terreinen waar een minimumgebruik wordt opgelegd naar terreinen waar een verbod geldt en hij moet ook opgelegd worden in alle omvormingsprogramma's.

De Raden vragen ook nog meer duidelijkheid over de omstandigheden waarin de verschillende procedures voor afwijking type 1 worden toegepast. Ze vragen een evenwichtige samenstelling van het orgaan dat adviseert over de lijst met afwijkingen zodat de verschillende aspecten van een geïntegreerde aanpak gelijkwaardig aan bod komen.

Omtrent het ontwerp besluit reglementering handelingen in waterwingebieden en beschermingszones vragen de Raden aandacht voor het feit dat het grondwater bedoeld voor drinkwaterwinning niet steeds voldoende beschermd wordt, en vragen ze dan ook dat de nodige maatregelen worden genomen. Die maatregelen kunnen zeer divers zijn gaande van bijkomende studies, agronomische maatregelen, tot een verbod. De Raden koppelen daar wel een flankerend beleid aan indien bepaalde landbouwactiviteiten onmogelijk worden gemaakt. De Raden vragen ook dat gebruiksbepalingen zouden afgestemd worden met het federale erkenningsbeleid om dubbele maatregelen te vermijden.

Met betrekking tot het actieplan herhalen de Raden hun opmerkingen uit het advies over het Pesticidendecreet dat de terminologie correct gebruikt moet worden. Dat blijkt in het actieplan niet altijd het geval te zijn. Het actieplan moet uitgebreid worden naar nieuwe en naar andere doelgroepen die ook een rol spelen in de geïntegreerde aanpak van het pesticidenbeleid. De Raden vragen voldoende middelen voor deze doelgroepen, vooral omdat de doelgroepen uitbreiden. Ze wijzen er ook op dat het instrument van de Samenwerkingsovereenkomst niet in zijn huidige vorm blijft bestaan na 2013.

Een ernstig probleem lijkt het ontbreken van streefcijfers in het actieplan, die door de Europese Pesticidenrichtlijn werden opgelegd. De Raden vragen ook dat het beleid ter voorkoming van drift van gewasbeschermingsmiddelen uit landbouwgebieden naar natuurgebieden en tuinen wordt afgestemd met het federale beleid. De Raden vragen dat het resultaat van de haalbaarheidsstudie uit het federale plan en eventuele daaruit voortvloeiende federale maatregelen en wettelijke verplichtingen worden afgewacht vooraleer op Vlaams niveau eventueel bijkomende verplichtingen voor bufferzones worden opgelegd.

Procesbeschrijving

Datum adviesvraag	24 september 2012
Naam adviesvrager + functie	Joke Schauvliege, Vlaams Minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur
Rechtsgrond van de adviesvraag	DABM, Art. 11.2.1 §2, 1°
Adviestermijn	30 dagen
Samenwerking	Met SERV en SALV
Overlegcommissie	Werkcommissie Milieuhygiëne
Vergaderingen: soort + datum	10, 15 en 18 oktober 2012

[1] De Minaraad, de SALV en de SERV ontvingen de adviesvraag op 24 september 2012. Ook de SAR WGG werd om advies gevraagd. Inzake de termijn stelt de begeleidende brief van Vlaams Minister Joke Schauvliege enkel dat de gewone procedure wordt gevolgd. Volgens het decreet van 18 juli 2003 tot regeling van strategische adviesraden impliceert dit een adviestermin van 30 dagen na ontvangst van de adviesvraag. De timing van de adviesvraag en het gegeven dat de eerste zitting van de adviesraden waarop het advies kan vastgesteld worden eind oktober valt, houdt in dat het advies dan zal vastgesteld worden.

De Raden beslisten om de drie dossiers samen te voegen en te behandelen in één advies.

De samengevoegde dossiers bestaan uit:

- de beslissingsfiches van de Vlaamse regering van 13 juli 2012 bij de punten 26 en 27,
- de nota of bisnota aan de leden van de Vlaamse Regering bij de besluiten,
- het voorontwerpen van besluit en het ontwerp Actieplan duurzaam pesticidengebruik,
- de reguleringssimpactanalyses van 'het wijzigingsbesluit van 27 maart 1985 waterwingebieden en beschermingszones grondwater' en van 'Decreet en besluit duurzaam gebruik van pesticiden voor niet-land- en tuinbouwactiviteiten',
- de adviezen van de Inspectie van Financiën van 8 en 9 augustus 2012 bij de besluiten,
- de begrotingsakkoorden van 20 augustus 2012 voor de beide besluiten.

Dossierbeschrijving

1.1 Duurzaam gebruik pesticiden

- [2] Het Besluit van de Vlaamse Regering houdende nadere regels inzake duurzaam gebruik van pesticiden in het Vlaamse Gewest voor niet-land- en tuinbouwactiviteiten en de opmaak van het Vlaams Actieplan Duurzaam Pesticidengebruik beoogt uitvoering te geven aan het decreet houdende duurzaam gebruik van pesticiden in het Vlaamse Gewest (het Pesticidendecreet) en het vervangt op termijn het Pesticidenreductiebesluit.
- [3] Het besluit:
- Legt het toepassingsgebied vast: voor welke terreinen (opgedeeld in 6 types) is het besluit van toepassing voor openbare diensten en voor commerciële bedrijven, met uitzondering van land- en tuinbouwactiviteiten (art. 3).
 - Legt verboden of een minimumgebruik op voor het reguliere onderhoud van de verschillende terreintypes en activiteiten of doelgroepen. Omwille van de continuïteit van het huidige wettelijke kader van het pesticidenreductiedecreet en om een periode van informatie en sensibilisatie in te bouwen, zijn regelingen uitgewerkt voor en vanaf de scharnierdatum van 1 januari 2015 (art. 4).
 - Legt voor de afwijkingsaanvragen, type 1 (art. 5) en type 2 (art. 6), procedures vast.
 - Legt voor de Vlaamse, provinciale en gemeentelijke overheden een rapporteringsverplichting op voor hun pesticidengebruik en voor de andere beheerders een ter inzagelegging van de, gedurende een periode van 5 jaar, bewaarde gegevens voor de toezichthouder en de VMM (art. 7).
 - Legt de inhoud van het Actieplan Duurzaam Pesticidengebruik vast en geeft richtlijnen voor de samenstelling van de stuurgroep en voor zijn opdracht (art. 8).
 - Wijzigt een aantal besluiten van de Vlaamse Regering (art. 11 t.e.m. 16).
 - Heft het Pesticidenreductiebesluit op (art. 17) en treedt zelf in werking 10 dagen na publicatie in het Belgisch Staatsblad, met uitzondering van art. 17 dat op 1 januari 2015 in werking treedt (art.18).

1.2 Reglementering pesticidengebruik

- [4] Via hoofdstuk 1 wijzigt het Voorontwerp van besluit 'het besluit van de Vlaamse Regering van 27 maart 1985 houdende reglementering van de

handelingen binnen de waterwingebieden en de beschermingszones'. De wijziging voorziet:

- De mogelijkheid om beschermingszones af te bakenen.
 - Er wordt een artikel toegevoegd dat de reglementering rond het gebruik van pesticiden in deze gebieden bundelt.
 - De voorwaarden waaronder in deze gebieden kan afgeweken worden van het verbod op het direct of indirect lozen, ... en het vervoeren van pesticiden. Voor de procedure voor het aanvragen van de afwijking geldt het hiervoor vermelde besluit (zie 1.1).
 - Het bijhouden van gegevens door professionele gebruikers en het ter beschikking stellen van deze gegevens met het oog op het opstellen van indicatoren.
 - Uit de lijsten I en II 'Families en groepen van stoffen' worden de pesticiden geschrapt en in een nieuwe lijst III ingevoerd.
- [5] De wijziging via hoofdstuk 2 van het Voorontwerp van besluit aan 'het besluit van de Vlaamse Regering van 27 maart 1985 houdende reglementering van de handelingen die het grondwater kunnen verontreinigen, wat het pesticidengebruik betreft' houdt in dat:
- De hoeveelheid en de concentratie van de stoffen van de lijsten I, II en III die bij overschrijding een gevaar voor verontreiniging kunnen zijn bij het direct of indirect lozen, het deponeren of opslaan op of in de bodem, wordt vastgesteld door de Vlaamse Minister, bevoegd voor het leefmilieu en het waterbeleid, op advies van de bevoegde afdeling van de VMM.
 - Uit de lijsten I en II 'Families en groepen van stoffen' worden de pesticiden geschrapt en in een nieuwe lijst III ingevoerd.
- [6] Het wijzigingsbesluit neemt in beide gewijzigde besluiten een verwijzing op naar de Europese Richtlijn 2009/128/EG en de besluiten dienen aanvullend op het decreet en op het besluit inzake duurzaam gebruik van pesticiden om de Richtlijn te implementeren.

In Hoofdstuk 3 van het wijzigingsbesluit worden de slotbepalingen vastgesteld. De wijziging van de besluiten treedt voor particulieren in werking op 1 januari 2015. Voor terreinen van bedrijven met een commerciële activiteit wordt verwezen naar de regels voor een minimumgebruik zoals vastgelegd in art. 4 van het voorontwerpbesluit duurzaam pesticidengebruik en dat tot en met 1 januari 2015 (zie [3]).

1.3 Het ontwerp Actieplan duurzaam gebruik pesticiden

- [7] Het ontwerp Actieplan duurzaam gebruik pesticiden geeft uitvoering aan art. 4.1 van Richtlijn 2009/128/EG. Volgens de Richtlijn moeten de lidsta-

ten nationale actieplannen aannemen *teneinde hun kwantitatieve doelstellingen, streefcijfers, maatregelen en tijdschema's vast te stellen om de risico's en de effecten van het gebruik van pesticiden voor de menselijke gezondheid en het milieu te verminderen en de ontwikkeling en invoering van geïntegreerde gewasbescherming en alternatieve benaderingswijzen of technieken te bevorderen ter beperking van de afhankelijkheid van het gebruik van pesticiden. ... De nationale actieplannen bevatten ook indicatoren voor het toezicht op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen die stoffen bevatten die aanleiding geven tot bijzondere bezorgdheid, met name als er alternatieven beschikbaar zijn. Op basis van dergelijke indicatoren worden ook tijdschema's en streefcijfers vastgesteld, met name als het beperken van het gebruik een passend middel is om de risicoverlaging te verwezenlijken ...*

Uiterlijk op 14 december 2012 delen de lidstaten hun nationale actieplannen mee aan de Commissie en aan de andere lidstaten.

- [8] Het ontwerp actieplan vormt het Vlaamse luik van het nationaal actieplan dat door Richtlijn 2009/128/EG verplicht is gesteld. Het voorziet doelstellingen en maatregelen die kaderen binnen de Vlaamse bevoegdheden en het Vlaamse beleid. Binnen de NAPAN Task Force vond overleg plaats met de andere betrokken overheden van ons land met het oog op de onderlinge afstemming. Voor Vlaanderen maken de Departementen Leefmilieu, Natuur en Energie, Landbouw en Visserij en Volksgezondheid en Welzijn en ook de VMM daar deel van uit. Ook andere overheden, zoals OVAM en ANB, werden betrokken.

Bij de opmaak van het ontwerp actieplan werd rekening gehouden met:

- andere Vlaamse actieplannen, zoals de stroomgebiedbeheerplannen en het actieplan bij het Gewestelijke Milieubeleidsplan;
- de gezondheids-, sociale, economische en milieueffecten van de geplande acties;
- de standpunten van de relevante groepen van belanghebbenden voor zover mogelijk.

De acties zijn gericht op verkopers van pesticiden, professionele en niet professionele gebruikers (zoals land- en tuinbouwers, loonwerkers, plantsoendiensten, tuinaanleggers en onderhouders), openbare diensten en de bevolking.

Een aantal acties werd als gezamenlijke acties afgesproken binnen de NAPAN Task Force. Indien er een verband is met acties die zich situeren op een ander bevoegdheidsniveau, dan wordt dit ook aangegeven.

Met het oog op het verzekeren van de inspraak van het publiek zal het ontwerp worden kenbaar gemaakt, waarna binnen een termijn van 30 da-

gen opmerkingen en bezwaren aan de betrokken overheden kunnen bezorgd worden. De overheid zal bij haar beslissing aangeven hoe met de opmerkingen en adviezen werd rekening gehouden.

- [9] Het ontwerp van actieplan bestaat uit een 'Inleiding' en 9 hoofdstukken. De hoofdstukken bestaan uit (naargelang van toepassing) het bestaand wetgevend kader, aanpassingen wetgevend kader, andere bestaande initiatieven, bestaande plannen, de focus voor dit plan en gezamenlijke initiatieven en ze bevatten uiteraard steeds acties.

In totaal worden op Vlaams niveau 41 acties gedefinieerd en 8 op federaal niveau.

Het ontwerpactieplan werd gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 15 oktober 2012 (p.63107-63118). De termijn voor het formuleren van opmerkingen en bezwaren bedraagt dertig dagen.

2 Aanbevelingen

2.1 Opvolging van het advies over het ontwerpdecreet duurzaam pesticidengebruik

- [10] De Raden namen op 18 september 2012 een gezamenlijk advies aan over het 'Ontwerp van decreet houdende duurzaam gebruik van pesticiden in het Vlaamse Gewest'. De Raden stellen vast dat een aantal van de opmerkingen die in het advies gemaakt werden, nu aan bod komen in de voorliggende dossiers.

Hierna worden de relevante elementen uit dat advies voor de voorliggende ontwerpbesluiten en het actieplan weergegeven.

- [11] De Raden vonden het kaderdecreet te vaag en daarom vonden zij de besluiten, die verdere invulling geven aan de concrete uitvoering van het Pesticidendecreet, van strategisch belang en wensten ze er advies over uit te brengen.

De Raden stelden ook dat zij zich wensten uit te spreken over het Nationaal actieplan, voor zover het gaat over de Vlaamse bevoegdheden en de afstemming tussen de Vlaamse en de federale bevoegdheden. M.b.t. het actieplan wensten de Raden wel de gelegenheid te krijgen om zich vooraf uit te spreken over de visie van de Vlaamse Regering, inclusief de prioritaire aandachtspunten.

Met de voorliggende adviesvragen is daarvoor alvast een eerste positieve invulling gegeven. Omwille van het korte tijdsbestek (deadline 14 december 2012 – zie [7]) is het niet duidelijk of de Raden in de toekomst een uit-

spraak zullen kunnen doen over de visie van de Vlaamse Regering over het pesticidenbeleid.

- [12] De Raden stelden dat – wanneer geen gebruiksverbod van toepassing is – de beleidsvisie over pesticidengebruik moet starten vanuit geïntegreerd beleid. Dat beleid vertrekt vanuit preventieve maatregelen, waaronder een goed ontwerp van de openbare ruimte en, indien een ingreep nodig is, op een evenwichtige sensibilisering van de gebruiker over de mogelijkheden en het goed gebruik van de gekozen technologie. Ook de beeldvorming over groen / ongewenste kruidgroei / biodiversiteit moet aangepakt worden.

Als gevolg hiervan werd in het decreet een prioriteitsvolgorde ingevoerd "*waarbij bestrijden zonder pesticideninzet bevorderd wordt en waarbij als prioriteitsvolgorde de volgende hiërarchie wordt gehanteerd: 1° het voorkomen van het gebruik van pesticiden, 2° het gebruik van alternatieve bestrijdingswijzen, 3° de inzet van chemische middelen op een wijze die het minst risico's voor mens en leefmilieu met zich brengt*". Ook werden maatregelen rond sensibilisatie opgenomen in acties VL3.1 t.e.m. VL3.6 uit het ontwerpactieplan. In het ontwerp van besluit duurzaam gebruik van pesticiden wordt de pesticidentoets bij de (her)aanleg van terreinen opgenomen voor terreinen waar geen verbod geldt, als element in het minimumgebruik. De Raden gaan hier verder op in onder paragraaf [19].

- [13] De Raden vroegen om in het kader van de afwijkingsmogelijkheden het principe van de geïntegreerde bestrijding als standaard te verankeren.

In de nieuwe versie van het Pesticidendecreet wordt een hiërarchie van prioriteiten opgenomen (*de prioriteitsvolgorde*). In de bijgaande Bisnota aan de leden van de Vlaamse Regering (VR 2012 2109 DOC.0981/1Bis), in de bespreking van de adviezen n.a.v. de tweede principiële goedkeuring van het Pesticidendecreet met het oog op de adviesvraag aan de Raad van State, wordt gewezen op de verwantschap van deze prioriteitsvolgorde met IPM.

Actie VL 3.8 implementeert die hiërarchie voor probleemsoorten.

- [14] Omtrent de ruimtelijke afbakening van het toepassingsgebied namen de Raden aan dat de beperking of het verbod van pesticiden in specifieke gebieden al gedeeltelijk geregeld is via het Decreet Integraal Waterbeleid (DIW), het Grondwaterdecreet, het Natuurdecreet en het Bosdecreet. De Raden gingen er van uit dat vooral nog invulling moest gegeven worden aan gebieden die door het brede publiek of door kwetsbare groepen worden gebruikt.

Deze redenering wordt bijgetreden in de Bisnota aan de leden van de Vlaamse Regering. De invulling van deze terreinen gebeurt via het ontwerp van besluit duurzaam gebruik van pesticiden (art. 5).

- [15] De Raden vroegen ook dat criteria zouden uitgewerkt worden om de afwijkingsgrond type 2 te kunnen beoordelen.

De Bisnota verduidelijkt dat '*onevenredig hoge kosten*' overgenomen is uit de kaderrichtlijn Water, dat het ook in het DIW staat en in het Pesticidenreductiedecreet. Voor de interpretatie wordt verwezen naar het begrip in het kader van de '*best beschikbare technieken*'.

In art. 6 van het ontwerp van besluit voor duurzaam pesticidengebruik wordt aangegeven hoe op basis van deze afwijkingsgrond een afwijking kan verkregen worden. Hiervoor dient de aanvrager een *omvormingsprogramma* in te dienen bij de VMM. Dat programma loopt voor 3 jaar en dient minimaal een aantal gegevens te bevatten, onder meer omtrent de redenen waarom niet-chemische bestrijdingsmethodes weerhouden worden, de kostenraming daarvan en de gekozen chemische methode.

- [16] De Raden stelden vast dat door de opheffing van het Pesticidenreductiedecreet de rechtsgrond voor het pesticidenreductieplan voor de openbare diensten verdween. De Raden vroegen duidelijkheid omtrent de uitvoering van dat lopende beleid.

Het ontwerp van besluit duurzaam gebruik van pesticiden (art. 4) legt gebruiksverboden, minimumgebruik en voorwaarden voor gebruik op terreinen die gebruikt worden door openbare dienst op voor en vanaf de scharnierdatum van 1 januari 2015. Bovendien treedt de opheffing van het Pesticidenreductiedecreet pas in werking op 1 januari 2015 (art. 16 van het decreet). Daarmee lijkt de continuïteit van beleid verzekerd.

De Raden merken wel op dat de formulering van art. 4, eerste lid 2° slechts van toepassing zal zijn tot 31 december 2014 aangezien het Pesticidenreductiedecreet wordt opgeheven op 1 januari 2015.

- [17] De Raden hadden ook bedenkingen bij de gebruikte terminologie in enerzijds de richtlijn en anderzijds in het decreet, m.b.t. (nationaal) actieplan, stuurgroep, overleggroep, task force, ...

De vermelde problematiek komt uitvoerig aan bod in het ontwerp van besluit duurzaam gebruik van pesticiden (art. 8 t.e.m. 10 – zie ook [8]) en in de inleiding van het ontwerp van actieplan.

- [18] Omtrent de inhoud van het actieplan vroegen de Raden dat het in overeenstemming zou zijn met Richtlijn 2009/128/EG (art. 4).

De Raden stellen vast dat het ontwerp van besluit duurzaam gebruik van pesticiden (art. 8) en de bijlage bij dat ontwerp van besluit met de Richtlijn zijn afgestemd.

2.2 Aanbevelingen m.b.t. duurzaam pesticidengebruik¹

[19] De Raden stellen vast dat de prioriteitsvolgorde om de bestrijding zonder pesticideninzet te bevorderen, werd vastgelegd in het Pesticidendecreet (zie [12]). De Raden vinden echter dat de uitwerking in het uitvoeringsbesluit onvoldoende spoort met de visie in het Pesticidendecreet. In dit besluit zijn enkel maatregelen voor preventie van ongewenste kruidgroei en andere problemen opgenomen voor terreinen waar minimumgebruik geldt, maar bijvoorbeeld niet voor de situaties waar er een afwijking van een verbod geldt (cf. art. 5, §1). Voor de totstandbrenging van een duurzaam gebruik van pesticiden door vermindering van de risico's en de effecten van pesticidengebruik op de menselijke gezondheid en het milieu adviseren de Raden om te kiezen voor een geïntegreerde aanpak van problemen rond ongewenste kruiden, plagen, ziekteoverbrengers en aanverwante problemen. In de eerste plaats wordt het voorkomen van dergelijke problemen beoogd door middel van bv. aangepaste aanleg van parkings, parken en pleinen. In tweede instantie door bevordering van het gebruik van een efficiënte geïntegreerde aanpak van het probleem afgestemd op schadedrempels of eventueel visuele drempels. In een laatste stap wordt bestrijding ingezet, zoals toepassing van duurzame niet-chemische benaderingswijzen of technieken, al dan niet in combinatie met pesticiden, of tot slot toepassing met pesticiden.

De acties die in het Actieplan zijn opgenomen in verband met sensibilisatie, betreffen voornamelijk het voortzetten van bestaande maatregelen. De Raden zijn niet overtuigd dat dit voldoende is om de doelgroep (onder andere privé-beheerders, ontwerpers van groene ruimte, aannemers...) effectief te bereiken en aan te zetten tot een ontwerp zonder ongewenste kruidgroei, en vragen om aangepaste maatregelen in dit verband te voorzien.

[20] In het uitvoeringsbesluit wordt het toepassingsgebied afgebakend via zes terreintypes (art. 3) en wordt aan de hand daarvan een gebruiksverbod of minimumgebruik opgelegd (art. 5). Voor terreinen die toegankelijk zijn voor het brede publiek of voor kwetsbare groepen worden 4 subterreintypes geïdentificeerd. De Bisnota stelt dat die indeling geïnspireerd is door RL 2009/128/EG (art. 12a) en aangevuld om de terreinen beter te kunnen af-

¹ Dit deel van het advies slaat op het voorontwerp van Besluit van de Vlaamse Regering houdende nadere regels inzake duurzaam gebruik van pesticiden in het Vlaamse Gewest voor niet-land- en tuinbouwactiviteiten en de opmaak van het Vlaams Actieplan Duurzaam Pesticidengebruik.

bakenen. De Raden stellen echter vast dat het verschil tussen de onderscheiden subterreintypes niet altijd even duidelijk is. Vooral het onderscheid dat gemaakt wordt m.b.t. het gebruik van pesticiden vanaf 1 januari 2015 (art. 4, 2de lid) is niet duidelijk. Enerzijds wordt een verbod opgelegd voor het subterreintype 5° c) en anderzijds wordt een minimumgebruik opgelegd voor 5° a), b) en d). Voor dit subtype terreinen in eigendom van openbare besturen geldt op al deze terreinen echter een verbod, met eventueel afwijkingen. In een aantal gevallen zal eenzelfde type terrein (bijvoorbeeld een voetbalveld), afhankelijk van de eigenaar van het terrein onder een ander regime vallen. Dit kan aanleiding geven tot verwarring indien het terrein benut wordt door de beoogde doelgroep (het brede publiek en kwetsbare groepen), die dit onderscheid niet noodzakelijk ziet bij het betreden van een terrein. Anderzijds moet ook rekening gehouden worden met de specificiteit van de verschillende terreinbeheerders en of er in de feiten een groot verschil is in terreinbeheer.

De Raden vragen om tegen het einde van de termijn van het actieplan, dat momenteel in openbaar onderzoek is, te evalueren of de opdeling werkbaar is, of moet bijgestuurd worden met bijvoorbeeld een uitbreiding van het verbod. Dit zou als extra actie in het actieplan kunnen opgenomen worden.

- [21] Een pesticidentoets wordt enkel opgelegd in het kader van het “minimumgebruik”. Wanneer een verbod geldt, is het opleggen van de pesticidentoets bij (her)aanleg niet van toepassing. Een verbod op zich is niet voldoende om de eventuele nood aan bestrijding van ongewenste kruidgroei of probleemorganismen weg te nemen. Daarvoor zijn maatregelen nodig die inzetten op preventie van het ongewenste organisme. Als daar niet voldoende wordt op ingezet, zal de druk toenemen om afwijkingen op het verbod aan te vragen. De Raden vragen daarom om de pesticidentoets in te voeren voor alle terreinen die opgenomen zijn in het toepassingsgebied van het besluit, ook wanneer de verbodsbepalingen gelden.

De Bisnota verduidelijkt dat de pesticidentoets voor de openbare diensten sinds 1 juli 2009 verplicht is bij alle omvormingen van terreinen die nog niet pesticidenvrij beheerd worden. Via een opname van een bepaling in het bestek dat de ontwerpen van (her)aanleg aan een pesticidentoets moet onderworpen worden, is dit aspect te handhaven.

De Raden vinden dat de pesticidentoets moet verplicht worden in alle omvormingsprogramma's. Dit zal het draagvlak voor een pesticidenvrij beheer vergroten, en geeft zo meer aandacht aan de prioriteit uit het decreet om het gebruik van pesticiden te voorkomen. De Raden vragen om de nodige maatregelen te treffen om de handhaving van de verplichting tot het gebruik van de pesticidentoets bij (her)aanleg van privéterreinen te garanderen.

Daarnaast vragen de Raden ook om een bepaling op te nemen die ervoor zorgt dat de pesticidentoets op regelmatige basis geëvalueerd en verbeterd kan worden. Zij stellen voor dat die evaluatie parallel verloopt met de timing van het actieplan (cf. art. 7 derde lid van het Pesticidendecreet) en opgenomen wordt als een vaste actie in het plan. Op deze wijze kan de herziening binnen elke planperiode gegarandeerd worden.

- [22] Bij de afwijkingsmogelijkheden van type 1 (plagen die gevaar inhouden voor mens of milieu) zijn er onvoldoende garanties dat de lijst met “regulatisaties” conform zal zijn met de type 1 afwijkingsgrond (geen afdoende niet-chemische middelen, én gevaar voor mens of milieu) uit het decreet. De Raden vragen dat duidelijke, geobjectiveerde criteria worden gehanteerd bij het opstellen van deze lijst. Deze criteria moeten uitgaan van de concrete bedreiging (ziekte, plaag, gevaar voor hygiëne of biodiversiteitsverlies), en niet van één bepaald product.

In die zin vragen de Raden ook dat verduidelijkt wordt in welke situaties men een afwijking toevoegt aan de lijst (art. 5 §2), of dat de afwijking via de procedure “wegens acuut gevaar” (art. 5 §3) zal verlopen.

- [23] De lijst wordt jaarlijks opgesteld door de VMM, na raadpleging van de stakeholders. De Bisnota verduidelijkt dat het gaat om een raadpleging van de sector. De Raden vragen dat gegarandeerd zou worden dat het orgaan dat adviseert of beslist over de lijst die ter bekrachtiging voorgelegd wordt aan de Minister, evenwichtig is samengesteld zodat de verschillende aspecten van een geïntegreerde aanpak gelijkwaardig aan bod komen. “Duurzaam” en “werkzaam” moeten geobjectiveerd worden (bv door een onderbouwde levenscyclusanalyse). Een objectivering van het systeem moet rechtszekerheid geven voor innovatie en investeringen.

- [24] In het voorliggende besluit (art. 7, §2) wordt van beheerders van terreinen die geen overheid zijn, gevraagd om gegevens over hun pesticidengebruik ter inzage te houden. De Raden vragen dat het gebruik van de afwijkingen, vermeld in de lijst, periodiek opgevraagd wordt door de VMM en dat de VMM daar gebruik van maakt om de bijsturing van het beleid op te baseren.

- [25] In art 5 §2 t.e.m. §4 worden een aantal afwijkingsmogelijkheden en procedures voorzien. De Raden vragen dat beslissingsperiode voor de in art 5 §4 omschreven procedure voor ‘andere afwijkingen’ realistisch zou zijn. Enerzijds is een termijn van 3 maanden (te) lang maar anderzijds mag een eventuele beperking van die termijn niet leiden tot een ambtshalve goedkeuring bij gebrek aan beslissing binnen de opgelegde termijn.

Het ontwerpbesluit kan op verschillende punten aanleiding geven tot betwisting. Een beroepsprocedure is echter niet voorzien.

- [26] In art. 6 §3 van het uitvoeringsbesluit wordt verwezen naar art. 5 §4 voor het aanvragen van afwijkingen in uitzonderlijke gevallen die niet zijn opgenomen in het omvormingsprogramma. In de Bisnota wordt evenwel verwezen naar artikel 5, 3°. De Raden vinden het ook logischer dat verwezen wordt naar art. 5 §3, nl voor situaties met acuut gevaar. Terloops merken ze op dat de nummering van het besluit en van de Bisnota niet overeenstemmen.

2.3 Aanbevelingen m.b.t. de reglementering van het pesticidengebruik²

- [27] Het besluit van 27 maart 1985 bevat de bepaling dat van het pesticidenverbod in beschermingszones enkel kan afgeweken worden voor land- en tuinbouwactiviteiten als “de pesticiden in slechts zulke hoeveelheden en concentraties worden gebruikt dat elk gevaar voor het ontvangende grondwater nu of in de toekomst is uitgesloten”. Het ontwerpbesluit voert een eerder opgeheven artikel 5 bij het bestaande besluit terug in met het oog op de omzetting van de richtlijn (art.5§3, 2°a).

Uit metingen van de VMM³ blijkt dat in 25% van de meetpunten één of meer pesticiden worden teruggevonden in het grondwater boven de wettelijk toegelaten norm, waarvan verschillende (overwegend) afkomstig zijn van landbouwkundig gebruik en verschillende inmiddels verboden zijn (bv. Atrazine, diuron, simazine, ...). Dit leidt tot aanzienlijke kosten voor de drinkwatermaatschappijen (in 2001: 12 miljoen euro per jaar). De Raden vragen aandacht voor het feit dat het grondwater bedoeld voor drinkwaterwinning niet steeds voldoende beschermd wordt, en vragen dan ook dat de nodige maatregelen genomen worden om de bescherming van het grondwater in de beschermingszones te garanderen.

Deze maatregelen kunnen divers zijn, gaande van bijkomende studies, agronomische maatregelen zoals het beperken van het aantal behandelingen, gebruiksvoorwaarden en een verbod op specifieke pesticiden gekoppeld aan flankerende maatregelen indien bepaalde landbouwactiviteiten, die essentieel zijn in het kader van de bedrijfsvoering, onmogelijk worden.

² Dit deel van het advies gaat over het Voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 27 maart 1985 houdende reglementering van de handelingen binnen de waterwingebieden en de beschermingszones en het besluit van de Vlaamse Regering van 27 maart 1985 houdende reglementering van de handelingen die het grondwater kunnen verontreinigen, wat het pesticidengebruik betreft.

³ Vlaamse Milieumaatschappij, Milieurapport Vlaanderen MIRA, Achtergronddocument, Thema Verspreiding van bestrijdingsmiddelen, april 2011, p.59, 85/98 p.

Momenteel worden door het erkenningsbeleid strikte voorwaarden opgelegd aan gewasbeschermingsmiddelen die op de markt worden gebracht. Deze voorwaarden evolueren in de tijd en houden vaak beperkingen in. Bij elke erkenning worden op federaal niveau gebruiksvoorwaarden opgelegd, die de impact naar oppervlakte- en grondwater deels in rekening brengen. De Raden dringen dan ook aan dat bij het opleggen van extra gebruiksvoorwaarden in bepaalde zones maximaal afgestemd wordt met het erkenningsbeleid om eventueel dubbele maatregelen te vermijden. Zoals in art. 46 van Verordening 1107/2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen menen de Raden dat een "respijtperiode" moet ingevoerd worden wanneer een gebruiksverbod in een bepaalde zone wordt opgelegd. Deze geldt voor de verwijdering, de opslag en het gebruik van bestaande voorraden van de betrokken gewasbeschermingsmiddelen.

Voor de pesticiden die in het ontvangende grondwater bestemd voor de drinkwaterproductie voor komen boven de wettelijke norm, gaan de Raden er van uit dat aan de afwijkingsvoorwaarde 2° a) (art. 5. §3 2°a) niet voldaan is en dus niet kan afgeweken worden van het verbod. De Raden vragen dat de bevoegde minister bepaalt voor welke pesticiden en in welke zones deze afwijking niet geldt en dat daarover tijdig gecommuniceerd wordt. De Raden wijzen er wel op dat in dit geval de teelt van bepaalde gewassen onmogelijk kan worden in de beschermingszones. Daarnaast kunnen ook gebruiksbeperkingen tot gevolg hebben dat bepaalde gewassen niet meer geteeld kunnen worden in deze zones. In elk erkenningsdossier van pesticiden wordt immers een minimumdosis vastgelegd, die aangeeft tot welke dosis of concentratie de stof voldoende werkzaam is om een bepaalde plaag of ziekte te bestrijden.

Daarom vragen de Raden om in het geval dat bepaalde landbouwactiviteiten onmogelijk worden als gevolg van de door de Minister opgelegde maatregelen, flankerende maatregelen uitgewerkt worden ter compensatie. Ze verwijzen hier als voorbeeld naar de regeling rond nulbemesting, waar een vergoeding natuur wordt voorzien n.a.v. gebruiksbeperkingen in kwetsbare zones natuur⁴.

- [28] Er wordt een Lijst III ingevoerd in het besluit van 27 maart houdende reglementering van de handelingen binnen de waterwingebieden en de beschermingszones, maar er wordt nergens naar verwezen in hoofdstuk 1 van het wijzigingsbesluit. Ze stond niet in het oude besluit en nu blijkt ook niet in het nieuwe. Mogelijk moest ook het bestaande artikel 3 met 'lijst III' aangevuld worden.

⁴ Artikel 15ter van het mestdecreet van 23 januari 1991 en artikel 41bis van het decreet van 22 december 2006 houdende de bescherming van water tegen de verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen

2.4 Aanbevelingen m.b.t. het ontwerp actieplan

- [29] De Raden vroegen in hun advies over het ontwerpdecreet dat begrippen doorheen de wetgeving éénvormig worden gedefinieerd en correct worden gebruikt, conform de Europese definities. Ze vroegen ook om de termen 'pesticiden', 'gewasbeschermingsmiddelen' en 'biociden' ook te gebruiken als men in het Vlaamse pesticidenbeleid doelt op die groepen. De Raden merken op dat een screening van het actieplan vanuit die visie ook nodig is.
- [30] Zoals reeds aangehaald in [19], vragen de Raden om nieuwe maatregelen uit te vaardigen die specifiek gericht zijn naar de doelgroepen die nieuw zijn in dit beleid, en naar andere betrokken doelgroepen (architecten, tuinontwerpers, aannemers, ...). Om de preventieve aanpak uit het decreet te laten slagen op het terrein, is het cruciaal dat deze doelgroepen informatie en vorming krijgen over de nieuwe wetgeving en de pesticidentoets. Daarom vragen de Raden ook om groenontwerpers, ontwerpers van verhardingen, aannemers van verhardingen, internationale ontwerpers, ... op te nemen in de scope van het actieplan. Deze mensen zijn geen 'gebruikers' van pesticiden, maar hun invloed op ongewenste kruidgroei achteraf is wel groot.
- [31] Ook valt op dat alle bestaande en nieuwe acties passen in "bestaande werkingenkost", terwijl de doelgroep gevoelig werd uitgebreid. De Raden vragen dan ook dat er voldoende middelen worden voorzien voor de uitvoering van het sensibilisatie- en preventiebeleid. De RIA is gebaseerd op uitvoering met de bestaande overheidsmiddelen van de betrokken administratie(s). Dit zou volgens de Raden dan ook onverkort gerespecteerd dienen te worden zonder directe of indirecte lastenverschuiving naar gebruikers, industrie of terreinbeheerders. De Raden zijn van mening dat de administratieve lasten en kosten voor privébeheerders van terreinen tot een minimum moeten beperkt blijven.
- Bovendien wordt bij een aantal maatregelen verwezen naar de Samenwerkingsovereenkomst met lokale besturen, terwijl duidelijk is dat dit instrument niet meer in haar huidige vorm zal blijven bestaan. Dit dient aangepast of verduidelijkt te worden.
- [32] Hoewel er door de Europese richtlijn opgelegd wordt dat er in de Nationale Actieplannen streefcijfers moeten opgenomen worden, wordt in het Vlaamse Plan geen enkel streefcijfer vermeld. De Raden achten het eveneens noodzakelijk dat er wordt verwezen naar de bestaande indicatoren uit ondermeer de MIRA-rapporten en MIRA-achtergronddocumenten.
- [33] De Raden stellen vast dat in het actieplan verschillende acties zijn opgenomen rond de bescherming van natuurgebieden en kwetsbare groepen die

niet optimaal afgestemd lijken. Enerzijds wordt er vermeld dat een haalbaarheidsonderzoek zal worden uitgevoerd *om praktische oplossingen te bekijken zodat rekening wordt gehouden met de bescherming van de buurtbewoners langs zones waar gesproeid wordt met gewasbeschermingsmiddelen*. Deze studie is tevens onderdeel van het federale plan. Anderzijds wordt in acties VL 6.1 en 6.3 met de publicatie van een wettelijke basis tegen 2016 voor een bufferzone langs natuurgebieden en tuinen reeds een concrete maatregel vooropgesteld.

Daarom vragen de Raden dat het resultaat van de haalbaarheidsstudie uit het federale plan en eventuele daaruit voortvloeiende federale maatregelen en wettelijke verplichtingen worden afgewacht vooraleer op Vlaams niveau eventueel bijkomende verplichtingen voor bufferzones worden opgelegd.

- [34] In actie Bel 5.1 van het actieplan "Opvolging van acute vergiftigingen" wordt voorgesteld dat de professionele gebruikers in het kader van de opleiding rond de fytolicensie bevestigd zullen worden m.b.t. acute intoxicaties. Het werken met enquêtes in de opleiding rond de fytolicensie is volgens de Raden hiervoor niet het geschikte instrument. Op federaal niveau wordt via studies van het antigifcentrum de problematiek in kaart gebracht. Een extra Vlaamse maatregel of actie lijkt overbodig.
- [35] Actie 5.5 voorziet in '*Mogelijkheid nagaan om het gebruik van schoonwassertanks te verplichten*'. De Raden vragen dat de mogelijkheid wordt nagegaan om het verplicht te maken nieuwe spuittoestellen van een schoonwassertank te voorzien. Dit dient wel afgetoetst te worden inzake conformiteit met de wetgeving rond handel en vrij verkeer van goederen. Voor bestaande toestellen is een verplichting praktisch niet altijd haalbaar, ze zijn niet zo maar aan te passen.
- [36] Een andere belangrijke parameter inzake het beschermen van het aquatisch milieu en drinkwater zijn de (bio)remediatiesystemen (fytobak, biofilter, sentinel, ...). 50 tot 70% van de vervuiling van oppervlaktewater is afkomstig van puntvervuiling, en dergelijke (bio)remediatiesystemen hebben reeds bewezen heel efficiënt te werken en zo puntvervuiling te kunnen voorkomen.

De Raden vragen dat het luik omtrent deze (bio)remediatiesystemen dan ook wordt opgenomen in hoofdstuk 5 (in plaats van in hoofdstuk 7) en dat de acties die nu staan opgesomd in tabel 7.1 (VL7.1 en VL7.2) bovenaan in tabel 5.1 worden opgenomen. Daarnaast zou ook het aantal aanvragen voor VLIF-steun voor (bio)remediatiesystemen opgenomen kunnen worden als maatregel (naar analogie met de VLIF-steun voor IPM onder hoofdstuk 8).

De Raden wijzen erop dat het belangrijk is de administratieve last voor (bio)remediatiesystemen pragmatisch te houden.

De Raden vragen echter wel deze (bio)remediatiesystemen niet te verplichten, aangezien er ruimte moet blijven voor andere technische oplossingen en praktijken die de puntvervuiling ook sterk kunnen verminderen.

- [37] In Hoofdstuk 7 zouden in de laatste zin de woorden "als gevaarlijke afvalstof" geschrapt moeten worden. Gevaarlijk afval is namelijk niet gebonden aan productnormen maar aan de classificatie van individuele producten en hun verpakkingen. De afvalverwerking verloopt via professionele inzameelaars die conform de afvalwetgeving werken.

Algemene conclusie

Appreciatie dossiers	Nvt
Status advies	unaniem
Onthoudingen	Nvt

Referentielijst

Minaraad, SALV en SERV, Gezamenlijk advies over ontwerpdecreet duurzaam pesticidengebruik, 18 september 2012 (Minaraad, 12|61)